

КОТЛЕНСКИТЕ КИЛИМИ ЕЛЕМЕНТ В ОБУЧЕНИЕТО ПО ИНТЕРИОРЕН ДИЗАЙН

Иванка Добрева-Драгостинова

РЕЗЮМЕ:

Докладът представя "Магията на котленските килими", като част от обучението по интериорен дизайн в Нов български университет. В учебния процес са застъпени теми, кореспондиращи с устойчивите принципи за запазване на местните традиции, занаяти, етническа, културна, религиозна идентичност и развитие на дизайна в този контекст. Пътуващ семинар, дава възможност на студентите да се потопят в автентичната атмосфера, да обогатят своите познания и култура, свързани с българската традиционна архитектура, бит и занаяти. Беседи, демонстрации и практически занимания разкриват магията на обработката на вълната, багренето, символиката, цветосъчетаването, композиционните принципи, техниките на тъкане. На базата на придобитите познания и умения студентите разработват проекти за възможности за приложение на котленските килими и характерни за тях мотиви в съвременния интериорен дизайн.

KOTEL CARPETS ELEMENT OF INTERIOR DESIGN TRAINING

Ivanka Dobрева-Dragostinova

ABSTRACT:

The report presents "The magic of the Kotel carpets" as part of the interior design training at New Bulgarian University. The course covers topics that are consistent with the sustainable principles of preserving local traditions, crafts as well as ethnic, cultural and religious identity corresponding with design development in the same context. Traveling seminar gives the students the opportunity to immerse themselves in the authentic atmosphere and to enrich their knowledge and culture, related to Bulgarian traditional architecture, lifestyle and crafts. Disquisitions, demonstrations, and hands-on activities reveal the magic of wool threatening process, dyeing, symbolism, color combining, composition principles and weaving techniques. Using the acquired knowledge and skills, the students develop projects and discover the variety of possibilities for applying the Kotel carpets and their specific motifs in the contemporary interior design.

Глобализацията и активните процеси на претопяване на културната, национална, регионална и др. идентичност, определят една нова посока в търсенията на специалистите, работещи в сферите на задоволяване на потребностите на хората. В редица сфери вече ясно се откроява стремежът към запазване и популяризиране на местните традиции. Различни търговски вериги насочват развитието на асортимента си към предлагане на масовия потребител на характерни за различните националности хранителни продукти и специалитети, разработени по традиционни рецепти и технологии, текстилни изделия, съобразени със съвременните функционални и естетически норми, но с декорация инспирирана от националната шевица, дизайн на опоковки с вложени специфични за региона мотиви и т.н. В България този подход е използван, но години наред е бил насочен по-скоро към изделия със сувенирен или декоративен характер. Едва в последните години и то до голяма степен благодарение на чужди компании, които включват такива практики в маркетинговата си стратегия, той намира по-широко приложение и разпространение, насочва се към масовия потребител и задоволява ежедневни негови потребности. Очаквано интересът на хората към тези продукти е голям, а масовото производство позволява предлагане на разумни цени, правейки продуктите достъпни за всички.

В областта на продуктовия и пространствения дизайн за интериорна и екстериорна среда подобни търсения са все още рядкост и са насочени по-скоро към изделия с бутиков характер, към единични проекти, по-често в сферата на обслужването, които са с битова насоченост. Но като цяло заемки, свързани с българската традиционна култура, в редки случаи присъстват непосредствено в ежедневието на съвременния българин. Дизайнерите като че ли все още рядко намират потребност и мотивация да посегнат към националните традиции като източник на вдъхновение за своите проекти.

Именно за това смятам, че важна роля на учебния процес по интериорен дизайн е на студентите да се даде възможност да придобият впечатления и познания за традиционните за

различни райони в България архитектура, бит, занаяти. Целенасоченото запознаване с тези наши културни ценности обогатява тяхната обща култура, помага им да осмислят дизайна и декоративно-приложните изкуства в България, тяхната специфика, предпоставките за развитието им. Смятам, че в контекста на съвременните тенденции е важно да се разглеждат теми, кореспондиращи с устойчивите принципи за запазване на местните традиции, занаяти, етническа, културна, религиозна идентичност и развитието на дизайна.

За реализиране на тази цел в различни курсове на Бакалавърска програма "Интериорен дизайн" и Магистърска програма "Пространствен дизайн" включвам представления, теми и дискусии, насочени към запознаването с българското материално и нематериално културно наследство.

Така например, пролетта на 2018 г. беше осъществен "Пътуващ семинар" в гр. Котел. В рамките на семинара бяха проведени:

- посещение на музей "Кьорпеевата къща" - експозиция "Котленски възрожденски бит" с беседа, свързана с типичните за района архитектура и бит;
- посещение на музей "Пантеон на Георги Стойков Раковски" - експозиция "Котленски възрожденци";
- посещение на музей "Галатанско училище" - експозиция "Старокотленски килими и тъкани" с включени беседи и лекции демон-страции, уъркшоп.

Двудневните лекции и обучение по котленско килимарство се ръководеха от известната котленска майсторка Величка Ангелова - изтъкната килимотъкачка, автор на модели за килими, педагог, краевед и изследовател на котленския килим, пазител на традициите, сладкодумен разказвач.

За да могат пълноценно да се потопят в атмосферата, студентите бяха настанени в запазена в автентичен вид котленска къща, паметник на културата, която е на 170 години и се намира в непосредствена близост до Галатанското училище.

Целта на проекта беше студентите да обогатят своите познания и култура, свързани с българската традиционна архитектура, бит и

Особен интерес за младите дизайнери предизвика увлекателната беседа, разкриваща композиционните принципи, подбора на цветовете, цветосъчетанията и съотношението на количеството на отделните цветове. Специално внимание беше обърнато и на орнаментиката, произлизаща от стилизация на геометрични, флорални, човешки, животински

фигури, етапите през които е преминало развитието на характерната фигуративна декорация, както и тълкуванията на нейната символика. Всеки имаше възможност да направи копие на характерен мотив върху милиметрова хартия - катрегат и да изследва принципа на построяване на модела (*Илюстрация. 3*).

Илюстрация 3

Разбира се най-интересна беше работа на стана - същинската част на уъркшопа по тъкане включваше запознаване с устройството на тъкачния стан, неговото насноваване и изпълнението на "преплит" (*Илюстрация 4*). Освен нови познания и сръчности, сноването се оказа и чудесно средство за развиване на екипни умения. Както може да се очаква с голямо

желание и усърдие всички се включиха в тъкането на котленски килими (*Илюстрация 5*). Непривикналите на такъв тип дейност пръсти трудно отбираха нишките, но това не обезкуражи участниците и за няколко часа с дружни усилия и многократно разплитане на сгрешени приёми успяхме да постигнахме видим напредък.

Илюстрация 4

занаяти. Като по-конкретно семинарът даде по-богата информация, относно характерното за района килимарско изкуство.

Участници в пътуващия семинар бяха студенти от трети курс в БП "Интериорен дизайн", които вече имат необходимите знания и умения и могат да анализират и осмислят видяното и наученото при посещението, от професионалната гледна точка на дизайнери.

Проведените в рамките на семинара лекции и практически занимания дадоха и разшириха познанията на участниците, свързани с технологията на килимарството, обработката на вълната, багрено, символиката, цветосъчетаването, композиционните принципи, които са вложени в котленските килими.

· Първият етап от запознаване с "магията" на котленския килим беше беседа, представяща богатата на разнообразни образци

експозиция "Старокотленски килими и тъкани" в "Галатанското училище". Увлекателният разказ даде богата информация за предпоставките, историята и развитието на тъкането в Котел, насочи студентите към специфичните особености, отличаващи местните килими от тъкани характерни за други региони на страната като технология, символика, цветосъчетание, композиционно изграждане.

Представени бяха етапите и процесите на обработка на вълната. Студентите имаха възможност да опитат и да се упражнят в предене и навиване на вълнената нишка на вретено (*Илюстрация 1*); навиване на гранка с помощта на мотовилка. Демонстрирано беше багрено с естествени пигменти, добивани от растения, виреещи в района на Котел (*Илюстрация 2*).

Илюстрация 1

Илюстрация 2

Илюстрация 5

Безспорно непосредственият контакт със средата, с автентичната атмосфера, с местни кулинарни специалитети и най-важното с майсторката, съхранила традициите и милееща за това, да ги предаде на младите, се оказа чудесно средство за запознаване и осмисляне на културните и етнографски ценности. Най-голямата полза беше придобиването на ясна представа за реалната стойност на образците на котленското килимарско изкуство, чрез оценяване на вложените в тях трудолюбие, сръчност, познания, умения, любов към красивото, връзка с традициите и ценностите.

След приключване на теренната работа, на студентите беше поставена задача да разработят проект, чрез който да впишат котленския килим или характерните за него мотиви в съвременна обстановка. За студентите, неучаствали в "Пътуващия семинар", беше подготвена презентация, демонстрираща придобитите впечатления, познания и умения.

В резултат на възложеното задание, бяха проектирани разнообразни принципни решения (*Илюстрации 6-13*):

Илюстрация 6
"Детска библиотека "Upland",
автор: Катерина Илова

Представените продукти са вдъхновени от мотиви, присъстващи в котленските килими и са част от обзавеждане, проектирано за детска библиотека Upland. Те включват две вградени библиотеки, изградени от повтарящи се мотиви и една двуместна пейка, също поектирана за вграждане.

Интериорът и името на детската библиотека

Upland също са изцяло вдъхновени от котленските килими. Името на библиотеката идва от английски – upland и в буквален превод означава възвишение, височина. Тъй като често автентичните мотиви в килимите типични за този край са геометрични и стъпаловидни, интериорът на читалнята е решен на принципа на денивелацията.

Магията на котленските килими

Проектът представлява нов прочит на традиционните котленски килими и характерните използвани знаци.

Използвани са символи от килим "Огърлицата" (1), от килим "Фучилата" (2) и един от най-често срещаните символи в българското килимарство – Канатицата (3).

Килимите са предназначени за детска среда и имат за цел да запознаят децата с характерните за района символи.

4.

3.

1.

2.

Илюстрация 7

"Магията на котленските килими", автор: Гергана Иванова

Илюстрация 8

"Интегриране на традиционни български орнаменти в модерен етно интериор"

Илюстрация 9

"Дизайн на плочки за под и стени", автор: Диляна Василева

Илюстрация 10

"Котленските килими в съвременния интериор", автор: Теодора Петкова

Илюстрация 11

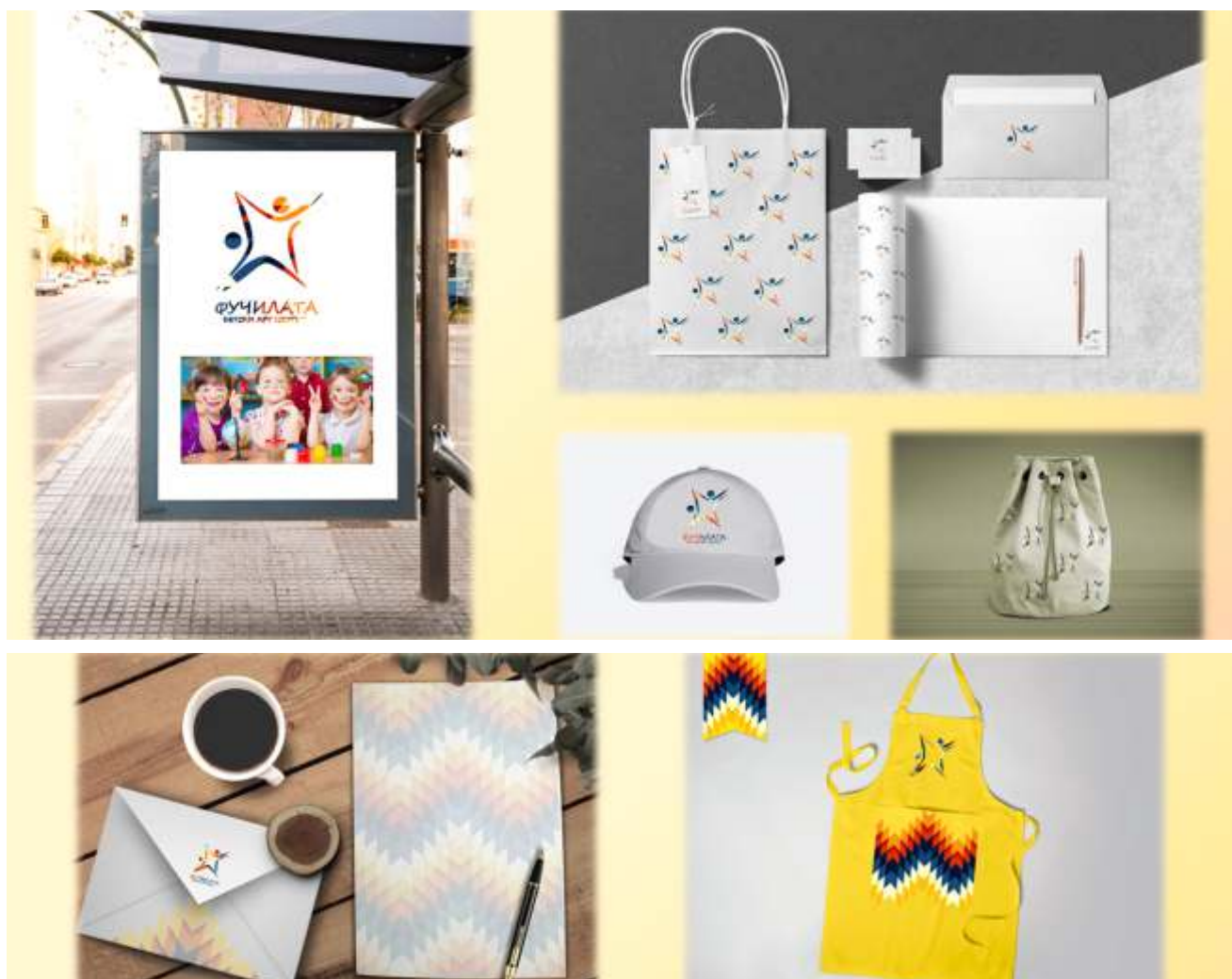
"Интериор вдъхновен от шарките на котленските килими", автор: Ния Ташкова

Детски арт център "Фучилата" се разпростира на два етажа с вътрешна стълба. Пред сградата е изграден павилион с инсталация на мотив от "фучилата" /един от най-старите килимени образци, а наименованието му е дадено от разположените в централното поле ромбове, наподобяващи детски хвърчила, по котленски "фучила"/.

Фучилата всъщност са хвърчилата, с които са си играели децата преди много години. Децата са взимали по една дъсчица, правели рамка, опъвали тънка хартия. Хвърчилото има специфична част, която издава характерното фучене, когато лети при вятър, затова тази играчка в Котленско се нарича фучило.

Пред сградата в парка се простира лабиринт от храсти и растения, подредени под формата и цветовете на фучилата. По средата на лабиринта е построена кула, на която децата могат да се качат и да се наслаждат на килима от растения.

Илюстрация 12

"Детски арт център "Фучилата", автор: Ани Данова

Илюстрация 13
 “Вино от душата на Стара планина”, автор: Мария Недева

Илюстрация 14

"Дизайн на масички с мотиви от котленските килими", автор: Ася Узунова

Илюстрация 15

"Продуктов дизайн вдъхновен от котленските килими", автор: Валерия Воинская

Темата за българските традиционни занаяти се посрещна с голям интерес от студентите по интериорен дизайн на НБУ. Проведените като част от обучението беседи, демонстрации и практически занимания разкриха пред младите специалисти магията, вложена от трудолюбивите и сърцати българки в обработката на вълната, багрено, символиката, цветосъчетаването, композиционните принципи, тъкането. Студентите активно се включиха в пътуващия семинар и в разработването на дизайнерски решения, изследващи и затвърждаващи мястото на автентичните котленски килими и орнаментика като част от средата на съвременния българин. Не случайно много от проектите са насочени към дизайна за най-малките, защото децата са бъдещето на една нация и техният поглед към света, ценностната им система, нагласата им към възприемане на красотата, които тепърва се сформират, имат решаваща роля в опазването на нематериалното и материалното културно наследство.

Тръгвайки от традиционното текстилно изкуство, студентите пренесоха отличителната орнаментика, цветност, композиционни похвати в решения, насочени към различни видове интериорна и екстериорна среда и приложими в разнообразни конструкции и материали. Втъканите в проектите им идеи са много пъстри и разнообразни - точно като килимите на Котел.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Ангелова, В. (2017). Магията на котленските килими. Ямбол: Издателска къща "Я"

Илюстрация 1-5 снимки - личен архив

Илюстрация 6, "Детска библиотека "Upland", автор: Катерина Илова F82838

Илюстрация 7, "Магията на котленските килими", автор: Гергана Иванова, F84001

Илюстрация 8, "Интегриране на традиционни български орнаменти в модерен етно интериор"

Илюстрация 9, "Дизайн наплочки за под и стени", автор: Диляна Василева F79451

Илюстрация 10, "Котленските килими в съвременния интериор", автор: Теодора Петкова F78492

Илюстрация 11, "Интериор вдъхновен от шарките на котленските килими", автор: Ния Ташкова F60041

Илюстрация 12, "Детски арт център "Фучилата"", автор: Ани Данова, F84836

Илюстрация 13, "Вино от душата на стара планина", автор: Мария Недева F83116

Илюстрация 14, "Дизайн на масички с мотиви от котленските килими", автор: Ася Узунова F83883

Илюстрация 15, "Продуктов дизайн вдъхновен от котленските килими", автор: Валерия Воинская F79448

Представените проекти са разработени в периода 2018-2019 г. от студенти в БП "Интериорен дизайн" към НБУ, като семестриална задача към курс ARTB679 Семинар "Арт шоп", с ръководител гл. ас. д-р Иванка Добрева-Драгостинова.